

COLM TÓIBÍN
Äitejä ja poikia

COLM TÓIBÍN:

Brooklyn (2009, suom. 2011)

Äitejä ja poikia (2006, suom. 2013)

COLM TÓIBÍN

Äitejä ja poikia

Suomentanut

KAIJAMARI SIVILL

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Kulttuuri

Teos on suomennettu EU:n Kulttuuri-ohjelman tuella.

Englanninkielinen alkuteos *Mothers and Sons* ilmestyi 2006.

Copyright © Colm Tóibín 2006

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2013

Painettu EU:ssa

ISBN 978-951-31-7025-7

Michael Loughlinille
ja
Veronica Rapalinolle

Kiitokset

Haluan kiittää seuraavia julkaisuja, joissa monet näistä novelleista ovat ilmestyneet ensimmäisen kerran, usein varhaisempina versioina: *The Guardian* (Laulu ja Famous Blue Raincoat); *The London Review of Books* (Pappi suvussa); *Finbar's Hotel* (Järkimies); *The Dublin Review* (Pelin henki); *In Dublin* (Matka); *The Faber Book of Best New Irish Short Stories* (Kolme ystävää). Tuskar Rock Press julkaisi erillispainoksen *Pitkästä talvesta*.

Pappi suvussa -novellin otsikko on otettu perinteisestä kunnan irlantilaista määrittelevästä sanonnasta: ”Kaivo pi-hassa, sonni pellolla ja pappi suvussa.”

Haluan kiittää myös Angela Rohania huolellisesta paneutumisesta käsikirjoitukseen, agenttiani Peter Strausia, toimittajiani Andrew Kiddiä Picadorilla Lontoossa ja Nan Grahama Scribnerillä New Yorkissa. Kiitos Catriona Crowelle, John S. Doylelle, Jordi Casellasille ja Edward Mulhallille.

Osan kirjasta kirjoitin Italiassa Santa Maddalena Foundationissa lähellä Firenzeä. Haluan kiittää Beatrice Montia ystävällisestä vieraanvaraisuudesta.

Sisältö

Järkimies	11
Laulu	55
Pelin henki	67
Famous Blue Raincoat	133
Pappi suvussa	161
Matka	183
Kolme ystävää	193
Kesätyö	217
Pitkä talvi	233

Järkimies

Kaupunki oli suurta tyhjyyttä. Hän katseli Charlemont Streetin ylimmän kerroksen asunnon parvekkeelta. Alapuolella aukeni tyhjä joutomaa. Hän sulki silmänsä ja ajatteli kerroksen muita asuntoja, joista useimmat näin iltpäivällä olivat tyhjillään, niin kuin tyhjillään olivat myös pienet vaatimattomat kylpyhuoneet ja avoimet portaikot. Hän kuvitteli keskustan ulkopuolelle levittäytyvien esikaupunkien pitkät talorivistöt: Fairview, Clontarf, Malahide pohjoisessa; Ranelagh, Rathmines, Rathgar etelässä. Hän ajatteli sikäläisten katujen itseluottamusta, voimaa ja lujutusta, ja antoi ajatustensa harhailta sisälle esikaupunkitalojen huoneisiin, koko päiväksi tyhjilleen jääneisiin makuuhuoneisiin, yöksi tyhjentyviin alakerran huoneisiin ja pitkulaisille takapihoille, siistiksi parturoituihin puutarhoihin, jotka olivat tyhjillään talvisin ja suurimman osan kesästäkin. Surullisille ullakoille, jotka nekin olivat tyhjillään. Puolustuskyvyttöminä. Kukaan ei huomaisi, miten muurin yli kiipeävä tunkeilija vilahtaisi puutarhan poikki ja ylittäisi seuraavankin muurin, mitäänsanomattoman näköinen mies, joka tarkistaisi, näkyykö takapihalla elonmerkkejä, hälytysjärjestelmää tai vahtikoiraa, ja kankeaisi ikkunan äänettömästi auki, luikahtaisi sisään, kulkisi varovasti huoneen poikki tarkkaillen samalla helppoa pako-

reittä. Hän avaisi oven ääntäkään päästämättä, niin valppaana että olisi melkein näkymätön.

Hän ajatteli Clanbrassil Streetin tyhjyyttä kun hänen äitinsä kulki kohti Dockia. Oli kuin ympäröivä ilma, jalkakäytävä ja tiilet talojen seinissäkin aistisivat äitiin liittyvän vaaran ja väistyisivät hänen tieltään. Vaalea tukka oli sekaisin, kotitohvelit lonksuivat kun hän laahusti kapakkaan. Tekokultainen sormus, rihkamarannekoru ja näyttävät kultakorvakorut korostivat huulten kirkasta punaa, vihreää maskaraa ja sinisiä silmiä. Hän kuvitteli, miten äiti aikoi ylittää tien ja käännähtäisi katsomaan, tuliko autoja, mutta liikennettä ei olisi, äiti näkisi täysin tyhjän kadun, maailman joka ihan hänen mielikseen oli tyhjennetty kokonaan.

Pubia lähestyvä äiti tiesi, että naapurit pelkäsivät hänen yllättäviä ystävydenosoituksiaan aivan yhtä paljon kuin hänen kiukunpuuskiaan ja humalaista raivoaankin. Niinpä hymy häneltä oli yhtä epätoivottu kuin irvistys. Enimmäkseen hän onnistuikin näyttämään välinpitämättömältä. Ei äidin tarvinnut uhkailla sen paremmin kaduilla kuin pubisakaan, kaikkialla tiedettiin, kenen äiti hän oli, ja uskottiin, että hän oli poikansa silmäterä. Miten äiti oli saanut kaikki luulemaan, että poika kostaisi pienimmänkin äitiin kohdistuvan loukkauksen, oli hämärän peitossa. Äidin uhkaukset olivat tyhjiä nekin, hän ajatteli, tyhjempiä kuin mikään muu.

Hän seisoj parvekkeella eikä liikahtanut kun hänen vieraansa ilmaantui pihalle talokompleksin näkymättömiin jäävästä sivuportista. Niin kuin joka viikko, hän päästi rikoskomisario Frank Cassidyn pieneen asuntoon, jonka omisti hänen kälönsä ja jossa hän kävi vain tapaamassa

Cassidya. Cassidy oli arkivaatteissa, punakoilta kasvoilta kuvastui syyllisyyden sekainen liikemiesmäinen itseluottamus. Hän maksoi Cassidylle joka viikko liikaa tai liian vähän, summan joka oli sillä lailla väärä, että hän epäili Cassidyn pikemminkin huijaavan häntä kuin pettävän oman puolensa. Vastineeksi rahasta Cassidy kertoi hänelle yhtä ja toista, joskin harvemmin mitään sellaista, mitä hän ei olisi tiennyt jo ennestään. Siitä huolimatta hänestä aina tuntui, että jos lain koura alkaisi yltää lähelle, Cassidy toisi sen hänen tietoonsa jollain lailla. Cassidy kertoisi siitä, joko palveluksena tai saadakseen hänet hätääntymään. Tai kenties sekä että. Hän itse ei kertonut Cassidylle mitään, mutta ei koskaan voinut olla varma, etteikö hänen reaktionsa johonkin Cassidyn kertomaan pikkujuttuun riittäisi Cassidyn tarpeisiin.

”Wicklown vuoria tarkkaillaan”, Cassidy sanoi tervehdykseksi.

”Käske tarkkailla jotain muuta. Lampaat syövät ruohoa. Se on laitonta.”

”Wicklown vuoria tarkkaillaan”, Cassidy toisti.

”Mukavasta nojatuolista käsin Harcourt Streetiltä”, hän sanoi.

”Tahdotko kuulla sen vielä kolmannen kerran?”

”Wicklown vuoria tarkkaillaan”, hän matki Cassidyn murretta.

”Ja sinun juttuusi on määrätty uusi nuori kaveri. Mansfield nimeltään, taidat nähdä häntä melko usein tässä lähi-aikoina.”

”Kerroit jo viime viikolla.”

”Niin, mutta nyt kaveri on hommissa. Hän ei ole poliisin näköinen. Etsii koruja.”

”Kerro ensi viikolla jotain uutta.”

Cassidyn lähdettyä hän meni takaisin parvekkeelle ja silmäili nuhrusta maailmaa vielä kerran tutkivasti. Kun hän kääntyi, mieleen palasi yhtäkkiä kirkas muisto Bennetin koruryöstöstä. He olivat komentaneet viisi työntekijää, kaikki miehiä, seinää vasten ja yksi oli kysynyt, voisiko käyttää nenäliinaansa.

Hän vahti heitä yksin pistooli kädessään, odotti että muut saisivat koottua loput työntekijät samaan paikkaan. Hän oli sanonut laiskaa amerikkalaista korostusta tavoitellen, että jos kaveri halusi niistää nenänsä, niin nenäliinan voisi taskusta ottaa, mutta jos hän ottaisi sieltä jotain muuta, se olisi hänen loppunsa. Hän oli yrittänyt kuulostaa huolettomalta, siltä ettei häntä pelottanut vastata typeriin kysymyksiin. Mutta kun mies veti nenäliinan esiin, sen mukana taskusta tuli pikkurahaa, kolikot kierivät pitkin lattiaa. Työntekijät katselivat ympärilleen kunnes hän komensi kaikkien kasvot takaisin seinään päin ja sassiin. Yksi kolikko pyöri pitempään kuin muut; hän seurasi sitä katseellaan ja kumartuessaan keräämään kolikoita osasi hakea senkin. Sitten hän meni nenäliinaa tarvinneen miehen luo ja antoi kolikot takaisin. Hänelle tuli siitä rauhallinen ja helpottunut, melkein onnellinen olo. Hän ryösti yli kahden miljoonan punnan edestä koruja, mutta palautti työntekijältä pudonneet pikkurahat.

Hän hymyili ajatukselle mennessään takaisin sisälle, riisui kenkensä ja kävi pitkäkseen sohvaan; hänellä oli tapana odotella asunnossa tunti tai pari Cassidyn lähdön jälkeen. Hän muisti että ryöstön tuoksinassa yksi naispuolisista työntekijöistä oli kieltäytynyt menemästä miesten vessaan.

”Vaikka ampuisitte”, nainen oli sanonut, ”mutta tuonne en mene.”

Hänen kolme kumppaniaan, kommandopipoon sonnustautunut Joe O’Brien ja Sandy ja se kolmas kaveri eivät yllättäen olleet tienneet, mitä tehdä, ja olivat kääntyneet hänen puoleensa, niin kuin hän voisi tosiaan komentaa heitä ampumaan naisen.

”Viekää naiset naistenvessaan”, hän oli sanonut vaimeasti.

Hän otti sanomalehden, katsoi taas *Evening Heraldissa* julkaistua kuvaa Rembrandtin Vanhan naisen muotokuvasta ja aprikoi, oliko äskeinen tarina tullut mieleen maalauksen katselemisesta, vai oliko tarina saanut hänet katsomaan kuvaa uudestaan. Kuvaan liittyvässä jutussa kerrottiin, että poliisi tutki useita vihjeitä, jotka saattoivat johtaa maalauksen löytymiseen. Maalauksen nainen näytti itsepäiseltä, ihan niin kuin koruryöstön nainenkin, mutta vanhemmalta. Miestenvessaan menemisestä kieltäytynyt nainen oli sitä tyyppiä, joita näkee palaamassa bingosta ystäväporukan kanssa sunnuntai-iltaisain. Ei laisinkaan maalauksen naisen näköinen. Hän mietti, mitä yhteistä naisilla mahtoi olla, kunnes tajusi, että itsepäisyyden lisäksi ei yhtään mitään. Maailma vääntää ajatukset solmuun, hän ajatteli.

Mieli on kuin kummitustalo. Hän ei tiennyt, mistä lause oli peräisin, oliko joku sanonut niin, oliko hän lukenut sen jostain vai oliko se laulun sanoista. Talo, josta hän oli maalaukset varastanut, olisi käynyt kummitustalosta. Ehkä lause oli tullut mieleen siitä. Maalausten varastaminen oli tuntunut hyvältä ajatukselta silloin, mutta ei tuntunut enää. Sen Rembrandtin lisäksi, joka nyt kaksi kuukautta ryöstön

jälkeen komeili *Evening Heraldin* etusivulla, hän oli varastanut yhden Gainsboroughin, kaksi Guardia ja jonkun hollantilaisen työn, jonka maalarin nimeä hän ei osannut lausua. Ryöstö oli ollut otsikoissa monta päivää. Hän muisti nauraneensa ääneen lukiessaan kansainvälisestä taidevaraskoplasta, alansa huipusta. Varkaus oli yhdistetty Manner-Euroopassa viime vuosina tehtyihin taidevarkauksiin.

Maalauksista kolme oli haudattuna Dublinin vuorille, niitä ei löytäisi kukaan. Kaksi oli Joe O'Brienin naapurin ullakolla Crumlinissa. Arvoltaan ne olivat yhteensä kymmenen miljoonaa puntaa, tai enemmänkin. Rembrandt yksin oli viiden miljoonan arvoinen. Hän katseli maalauksen kuvaa *Heraldissa*, mutta ei tajunnut miksi se oli niin arvokas. Se oli maalattu suurimmaksi osaksi jollain tummalla värillä, luultavasti mustalla, eikä ollut kummoisen näköinen. Maalauksen nainen olisi kaivannut piristystä, oli kuin mikäkin hapan vanha nunna.

Viisi miljoonaa. Jos hän kaivaisi maalauksen maasta ja polttaisi sen, se ei olisi enää minkään arvoinen. Hän pudisti päätään ja hymyili.

Hänelle oli kerrottu Landsborough Housen arvokkaista maalauksista ja siitä, miten helppo keikka se olisi. Hän oli miettinyt hälytysjärjestelmiä pitkään ja hartaasti, asennuttanut sellaisen omaan taloonsakin, jotta voisi täsmällisemmin miettiä, miten hälytykset toimivat. Ja eräänä päivänä hän oli oivaltanut: mitä tapahtuu, jos hälytysjärjestelmän rikkoo keskellä yötä? Hälytys laukeaa, kyllä vain. Mutta mitä sitten tapahtuu? Järjestelmää ei korjata, etenkin jos laukeaminen tulkitaan vääräksi hälytykseksi. Hälytyksen pärähtäessä voisi siis vain vetäytyä piiloon ja odottaa. Ja

tunnin päästä, kun hössötys olisi laantunut, voisi palata asiaan.

Hän oli ajanut Landsborough Houseen eräänä sunnuntai-iltapäivänä. Talo oli ollut vasta vuoden avoinna yleisölle, ja viitoitus oli hyvä. Hänen piti tutkiskella hälytysjärjestelmää, tarkistaa maalausten sijainti ja saada tuntumaa paikkaan. Sunnuntaisin liikkeellä oli enimmäkseen kokonaisia perheitä, sen hän oli arvannut, muttei ollut ottanut vaimoa ja lapsiaan mukaan, sillä heitä tuskin olisi kiinnostanut retki isoon taloon maalauksia katsomaan. Sitä paitsi hänestä oli mukava liikkua yksinään, hän ei koskaan ker-tonut kotiväelle mihin oli menossa tai milloin tulisi kotiin. Monesti sunnuntaisin hän pani merkillä miehiä, jotka ajoivat pois-päin kaupungista koko perhe kyydissään. Hän mietti, miltä se mahtoi tuntua. Hän inhoaisi sellaista.

Talo oli pelkkiä varjoja ja kaikuja. Vain yksi osa – siiveksi sitä kai kutsuttiin – oli auki yleisölle. Muu osa talosta oli oletettavasti omistajien käytössä, ja hän hymyili itsekseen ajatellessaan, mikä järkytys heitä odottaisi kunhan hän saisi suunnitelmansa kunnolla valmiiksi. Hän kuvitteli, että omistajat olivat vanhoja ihmisiä, jotka olisi helppo sitoa. Hänen kokemuksensa mukaan vanhoilla oli taipumusta pitää kovaa meteliä; heidän huutonsa oli jotenkin äänekkäämpää, tai ainakin ärsyttävämpää, kuin nuorten. Täytyy muistaa ottaa vankkoja ja tehokkaita suukapuloita, hän ajatteli.

Käytävän päässä oli valtava galleria, ja sinne maalaukset oli ripustettu. Hän oli kirjoittanut muistiin kaikkein arvokkaimpien töiden nimet ja yllättyi siitä, miten pienikokoisia ne olivat. Hän ajatteli, että minkä tahansa niistä voisi viedä livauttamalla sen takin alle, jos kukaan ei olisi

näkemässä. Luultavasti kaikkien maalausten takana kuitenkin oli hälytyslaite, ja uneliaan näköiset vartijat saattaisivat hälytyksen tullessa liikkua hyvinkin rivakasti. Hän meni käytävää pieneen kauppaan ja osti postikortit niistä maalauksista, jotka aikoi varastaa, ja julisteita saaliin kruunuksi ajattelemastaan Rembrandtista. Lankomies kehysti hänelle myöhemmin niistä kaksi.

Hän herkutteli ajatuksella, ettei kukaan – ei kerrassaan kukaan, eivät vartijat eivätkä muut vierailijat eikä nainen, joka oli perinyt maksun korteista ja julisteesta ja paketoinut ne – ollut pannut häntä merkille eikä muistaisi häntä jälkeenpäin.

Poliisit tiesivät, että maalaukset olivat hänellä. *Irish Independentin* etusivulla oli muutama viikko ryöstön jälkeen kerrottu, että hän oli ”irlantilainen yhteys”. Oletettavasti poliisit olivat tähän mennessä jo tajunneet, ettei ollut mitään kansainvälistä koplaa, johon hän olisi kytköksissä, että hän oli toiminut yksin vain kolmen apurin kanssa. Ja nyt apurit olivat käyneet ongelmallisiksi, sillä kaikki kolme uskoivat saavansa vähintään muutaman sata tuhatta käteistä. Kaikilla kolmella oli rahalle välitöntä tarvetta, he kyselivät sen perään jatkuvasti. Hänellä taas ei ollut mitään valmista näkemystä, miten maalaukset saisi muutettua rahaksi.

Illalla erääseen hotelliin kaupungin pohjoisosassa kirjautuisi kaksi hollantilaista. He olivat ottaneet häneen yhteyttä Mousey Furlong -nimisen miehen välityksellä. Mousey oli ennen vanhaan ollut hevosella ja kärryillä liikkuva romukauppias mutta möi nykyään heroiinia lapsille ja teineille. Mousey Furlongin ajatteleminen sai hänet pudistamaan päätään. Hän ei pitänyt heroiinikaupasta, se oli

liian riskialtista, siinä oli liian monta ihmistä mukana joka vaiheessa, ja häntä inhotti edes ajatella, että hänen ovelleen virtaisi laihoja ja kalpeita, huumeiden suurisilmäisiksi riuduttamia lapsia. Heroiini sitä paitsi pani maailman mullin mallin, sen takia Mousey Furlongin kaltaisilla miehillä oli yhteyksiä hollantilaisiin, ja se oli hänen mielestään luonnotonta.

Mousey puhui Rembrandtista niin kuin se olisi uusi ja tuottoisa huumausaine Dubliinin kaduilla. Hollantilaiset olivat kiinnostuneita Rembrandtista, Mousey sanoi, mutta heidän piti saada varmistaa sen aitous. Heillä oli rahat valmiina, käteisenä, ja he toimittaisivat ne pian maalauksen nähtyään. Lopusta saaliista voitaisiin puhua myöhemmin, Mousey oli lisännyt.

Totta kai hollantilaisetkin olisivat varuillaan, mutta jos heillä olisi rahat mukanaan, heille voisi sopivan välimatkan päästä näyttää julistetta, hän arveli. Sitten voisi tarkistaa rahat ja sopia kaupasta, mutta sen jälkeen sitoa heidät ja häipyä saaliin kanssa, jättää heidät palaamaan kotiin Hollantiin mukanaan vain kauniisti kehystetty juliste. Hän ei aikonut näyttää Rembrandtia ennen kuin oli katsonut, mitä miehiä hollantilaiset olivat, ja todistaakseen, että ryöstetyt maalaukset olivat hänellä, hän näyttäisi toisen Guardian ja Gainsboroughin.

Ryöstöjen tekeminen oli useimmiten yksinkertaista. Kun varasti rahaa, sen sai käsiinsä heti, sen sai pantua piiloon. Tai jos varasti koruja tai sähkölaitteita tai isoja määriä tupakkaa, niin aina tiesi, mihin lastin sai myytyä. Luottettavaa väkeä löytyi, kokonainen maailma jossa näitä operaatioita osattiin järjestellä. Mutta maalaukset olivat eri asia. Nyt piti luottaa tuntemattomiin ihmisiin. Entä jos

hollantilaiset olivat poliiseja? Viisainta oli odottaa, edetä varovasti ja odottaa taas.

Hän nousi sohvalta ja meni katsomaan pienestä ikkunasta parvekkeelle. Sitten hän meni parvekkeelle asti. Hän puolittain odotti näkevänsä likaisella pihalla joutilaan hahmon, yksinäisen miehen vetelehtimässä moottoripyörän vieressä, mutta ketään ei näkynyt, pelkkää tyhjiyttä taas, niin kuin koko maailma olisi imetty tyhjiin hänen huvittamiseen, tai hänen säikyttämisekseen. Hän arveli Cassidyyn kertoneen kollegoilleen tästä asunnosta, mutta saattoihan olla etteivät poliisit pitäneet tarpeellisena vahtia häntä, koska heillä oli Cassidy joka, niin hän nyt arveli, lahjoitti viikoittaisen rahansa poliisien hyväntekeväisyysrahastoon. Se riitti tekemään hänet huonovointiseksi. Hän pohti, olisiko aika tehdä jotain Cassidyyn suhteen, mutta päätti odottaa kunnes maalaukset olisi myyty onnistuneesti. Vuosien mittaan hän oli oppinut, että asiat kannatti hoitaa yksi kerrallaan.

Hän meni takaisin sohvalle makaamaan. Hän katseli kattoon eikä ajatellut mitään. Hän nukkui öisin hyvin eikä häntä koskaan väsyttänyt tähän aikaan päivästä, mutta nyt häntä nukutti. Hän kääntyi kyljelleen, asetteli tyynyn pään alle ja, koska tiesi, ettei käly tulisi vielä muutama tuntiin, ajelehti hitaasti uneen.

Herätessään hän oli hermostunut ja levoton; keskittymisen herpaantuminen ja hallinnan menetys olivat saaneet hänet havahtumaan, ja hän nousi katsomaan kelloa. Hän oli nukkunut vain puolisen tuntia, mutta tajusi nähneensä taas unta Lanfadista ja mietti, lakkaisiko koskaan uneksimasta siitä. Hänen sieltä lähdöstään oli kaksikymmentäneljä vuotta.

Unessa hän oli siellä taas, häntä tuotiin sinne ensimmäistä kertaa, saateltiin sisään kahden poliisin välissä, ohjattiin pitkin käytäviä. Mutta hän ei ollut kolmetoistavuotias poika, hän oli oma nykyinen itsensä, joka oli jo vuosikaudet tehnyt mitä tahtoi: mennyt naimisiin, herännyt aamuisin lasten ääniin, katsellut televisiota iltaisin, toteuttanut ryöstöjä, suunnitelmia ja tehnyt kauppoja. Hermostuttavaa kyllä, hän oli unessa ollut tyytyväinen siitä, että joutui lukkojen taakse, että elämässä oli järjestys ja noudatettiin sääntöjä, että häntä vahdittiin koko ajan eikä tarvinnut ajatella liikoja. Kun häntä unessa saatettiin pitkin käytäviä, hän oli alistunut siihen, suorastaan mielisään.

Sellainen olo hänellä oli ollut suurimman osan aikaa silloin, kun hän oli istunut ainoan aikuisiän tuomionsa Mountjoyn vankilassa. Vaimoa oli ollut ikävä, ja esikoista, ja sitä että olisi saanut mennä mihin tahtoi, mutta joka-iltainen lukkojen taakse joutuminen ei häntä haitannut, hän viihtyi omassa rauhassaan. Hän oli tyytyväinen, kun ei tapahtunut mitään odottamatonta; muut vangit tiesivät olla tulematta liian lähelle. Ruokaa hän inhosi, mutta jätti sen omaan arvoonsa, ja vartijoitakin hän vihasi, mutta he osasivat kohdella häntä ajattelevaisesti. Hän piti tarkan huolen, ettei paljastanut mitään, kun vaimo tuli käymään kerran viikossa, ei minkäänlaista tunnetta, ei pienintäkään vihjetä siitä, miten yksinäinen ja eristyksissä hän välillä oli. Sen sijaan he puhuivat siitä, mitä tehdään sitten kun hän pääsee vapaaksi, ja samalla vaimo pani sormensa hiitaasti hänen suuhunsa, sormen jota oli juuri pyörittänyt sisällään, niin että hän sai hengittää naisen tuoksua, nauttia siitä sillä aikaa, kun puhuttiin naapureista ja kotiväestä,

ja vaimo tuoksutti sormen uudestaan häntä varten. Hän kosketti vaimon kättä jotta tuoksu tarttuisi ihoon loppupäiväksi.

Eniten mielessä pyörivät ensimmäiset Lanfadissa vietetyt päivät. Kenties siksi, että laitos oli maalla Keski-Irlannissa, eikä hän ollut koskaan aikaisemmin ollut poissa kaupungista. Paikka oli tyrmistyttävä, mahdotoman kylmä ja luotaantyöntävä, ja hän joutuisi olemaan siellä kolme tai neljä vuotta. Hän ei ollut antanut itselleen lupaa tuntea mitään. Hän ei itkenyt koskaan, ja kun häntä suretti, hän lakkasi väen väkisin ajattelemasta mitään, teeskenteli vähän aikaa ettei ollut missään. Sillä lailla hän selvisi vuosistaan Lanfadissa.

Hänet piestiin siellä vain kerran, ja se sattui silloin kun kaikki makuusalin pojat otettiin käsittelyyn yksi kerrallaan ja he saivat remmistä käsilleen. Tavallisesti hänet kuitenkin jätettiin rauhaan, sillä hän noudatti sääntöjä, etenkin jos kiinnijäämisen vaara oli suuri. Hän huomasi, että kesäöisin pääsi helposti livahtamaan ulos, kunhan odotti että talo hiljeni, valitsi seuransa oikein eikä mennyt liian kauas. Hän oppi rosvoamaan keittiöstä mutta varoitamasta liian usein, ettei sinne asetettaisi ansaa. Kun hän nyt sohvalla maatessaan muisteli niitä aikoja, hän oivalsi viihtyneensä yksin, erillään muista, pitäneensä siitä ettei häntä koskaan yllätetty hyppimästä sängystä toiseen tai keskeltä tappelua kun valvojavuorossa oleva veli tuli saliin.

Yhtenä hänen ensimmäisistä illoistaan Lanfadissa makuusalissa oli puhjennut tappelu. Hän kuuli, kun se alkoi, ja sitten sanat: ”Jos sanot tuon vielä kerran, tulee turpiin.” Seurasi kannustushuutoja. Niinpä tappelu oli

välttämätön; makuusalissa oli liikaa energiaa. Vaikka oli pimeää, hahmot ja liikkeet erottuivat. Hän kuuli huohotusta ja sänkyjen siirtelyä ja sitten huutoa joka puolelta. Hän ei liikahtanutkaan. Pian aloilleen jäämisestä tulisi hänen tapansa, mutta näin varhaisessa vaiheessa hän ei ollut ehtinyt kehittää mitään tapaa. Hän ei vain epävarmuttaansa osannut toimia mitenkään. Joten kun valot syttyivät ja yksi vanhimmista munkeista, veli Walsh, astui sisään, hänen ei tarvinnut muiden lailla könytä takaisin omaan sänkyyn, mutta silti häntä pelotti kun veli lönytteli uhkaavasti ympäri salia. Oli hiirenhiljaista. Veli Walsh ei puhunut kenellekään vaan kierteli sänkyjen ympärillä ja katsoi jokaista poikaa kuin aikeissa käydä kimppuun. Kun veli katsoi häntä, hän ei tiennyt, mitä tehdä. Hän vastasi katseeseen, katsoi pois päin ja sitten taas veljeä silmiin.

Lopulta veli puhui.

”Kuka aloitti? Aloittaja astukoon esiin.”

Kukaan ei vastannut. Kukaan ei astunut esiin.

”Valitsen umpimähkään kaksi poikaa ja he kertovat minulle kuka aloitti, kertovat kyllä, ja sitten sillä joka aloitti on vielä pahemmat oltavat kuin jos astuu esiin nyt.”

Puheessa oli outo korostus. Hän ei osannut tehdä muuta kuin teeskennellä vimmatusti, että tätä ei laisinkaan tapahtunut. Jos hänet valittaisiin, hän ei tietäisi mitä sanoa. Hän ei tiennyt kenenkään nimeä eikä ollut nähnyt tappelun aloittajaa niin hyvin, että olisi kyennyt tämän tunnistamaan. Eikä hän sitä paitsi tiennyt millaiset säännöt täällä oli, olivatko pojat sopineet keskenään että mitään ei kerrota, ei vaikka mikä olisi. Hän ihmetteli, miten muut olivat oppineet toistensa nimet. Se tuntui ihan mahdottomalta.

COLM TÓIBÍN

Kauniisti taltioituja kaipauksen ja menetyksen hetkiä. Tóibín on hienovarainen, älykäs ja syviä tunteita herättävä kirjailija. *The Guardian*

Tóibín kuuluu niihin harvinaisiin taiteilijoihin, joiden teoksissa kylmä järki ja lämmin sydän käyvät dramaattista vuoropuhelua. *Los Angeles Times*

84.2 | www.tammi.fi | ISBN 978-951-31-7025-7

